

2- MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ (16 HAZİRAN 1926)

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ (16 HAZİRAN 1926)

Cumhuriyetin kurulmasından sonra inkılaplara ağırlık veren Mustafa Kemal inkılaplardan ve cumhuriyet rejiminden rahatsız olanların hedefi haline gelmiştir. Rejim karşıtı isyanlar çıkmış Mustafa Kemal'i ve yanındakileri özellikle yıldırmaya çalışmışlardır. Bunu yapmaya çalışanlardan biri de Ziya Hurşit ve taraftarlarıdır. Yapılan inkılapları durdurmak ve eski rejimi tekrar getirmek amacıyla Mustafa Kemal'in öldürülmesi gerektiğini düşünerek Mustafa Kemal'e suikast planlamışlardır. Ziya Hurşit ve taraftarları bu suikasti Mustafa Kemal'e, Batı Anadolu'yu kapsayan yurt gezisinde yapmayı tasarladılar. Mustafa Kemal'in, bir günlük gecikme ile İzmir'e gelecek olması suikastçıları Yunanistan'a kaçırarak olan Giritli Şevki'nin korkması sonucu durumu ihbar etmesiyle sonuçsuz kalmıştır. Cumhuriyet'e yönelik bir tehdit olarak ortaya çıkan Atatürk'e suikast girişimi Türk milleti tarafından nefretle karşılanmıştır. Mustafa Kemal'in bu olaydan sonra "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." diyerek Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşayacağına olan inancını ortaya koymuştur. İttihat Terakki Fırkası'nın ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın bazı taraftarları da suikast girişimi ile ilişkili oldukları gerekçesiyle tutuklandılar ve İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanarak cezalandırıldılar. İzmir suikasti ile cumhuriyet tarihinde gerçekleştirilen Şeyh Sait İsyanı ve Menemen Olayı'nın amaçları aynıdır. Amaç cumhuriyet ve inkılaplar ortadan kaldırılmaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİNE YÖNELİK TEHDİTLER

Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde gerçekleştirilen inkılaplara eski rejimi isteyen cumhuriyet karşıtlarının tepkilerine neden oldu. Bu tehditler daha çok etnik ve dinsel kaynakları kullanarak ortaya çıkmıştır. Bu tehditlerin demokratik hayatı olumsuz etkileyen iç politika sonuçları olduğu gibi, ülkemizi uluslararası alanda zor durumda bırakan dış politika sonuçları da oldu. Bu dönemde ortaya çıkan bu tehditlerin en önemlileri Doğuda Çıkan İsyan ve Menemen Olayıdır.

CUMHURİYET HALK FIRKASI (9 EYLÜL 1923)

Ülkenin geri kalmışlığını ortadan kaldırmak, çağdaş ve gelişmiş bir toplum oluşturmak amacıyla yenilikler yapmak planlanıyordu. Bu da ancak bir siyasal parti ile mümkün olabilirdi. Halk fırkası 9 Eylül 1923'te Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur. Yeni Türk Devleti'nin ilk siyasal partisidir. 10 Kasım 1924'te Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştır. 1935'te Cumhuriyet Halk Partisi adını aldı. Parti ekonomide devletçilik ilkesini dini konularda Laiklik ilkesini benimsemiştir. Çok partili hayata geçilmek istenmiş, başarılı olunamayınca 1946 yılına kadar ülkedeki tek parti olarak yönetimde kalmıştır. Atatürk ilke ve inkılaplarının uygulayıcısı ve Atatürk'ün 6 ilkesini parti felsefesi olarak kabul etmiştir.

DOĞUDA ÇIKAN İSYAN (13 ŞUBAT – 3 HAZİRAN 1925)

Lozan'dan sonra Türkiye ile İngiltere arasında Musul'un geleceği ile ilgili görüşmeler başlamıştı. Yapılan yenilikler bazı kesimleri rahatsız ettiğinden cumhuriyet ve inkılapların ortadan kaldırılarak, saltanat ve hilafetin geri dönülmek isteniyordu. 13 Şubat 1925 tarihinde laikliğe, cumhuriyet yönetimine ve inkılaplara karşı olan bir grup Diyarbakır'ın Piran köyünde isyan başlattı. İsyan kısa sürede Elazığ, Bingöl ve çevresinde yayılmaya başladı. Lozan görüşmelerinde çözilemeyen Musul sorununu İngilizlerin kendi lehine çevirmek için İsyanı kendi lehine kullanarak doğudaki halkı isyana katılması için kışkırttı. Hükümet tarafından çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile isyan bastırıldı.

İSYAN İÇİN ALINAN ÖNLEMLER

- 1-Başbakan Fethi Okyar isyanın önlenmesinde başarısız olunca istifa etti.
- 2-Fethi Okyar Hükümeti yerine İsmet İnönü'nün başkanlığında yeni hükümet kuruldu.
- 3-Takriri Sükûn Kanunu çıkarıldı.
- 4-İsyana katılanların yargılanması için İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.
- 5- Kısmi seferberlik ilan edildi.

İSYANIN SONUÇLARI

- 1- İsyanla alakadar olanlar İstiklal Mahkemelerinde yargılandı.
- 2-Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, isyanda rolü olduğu gerekçesiyle kapatıldı. **Çok partili hayata geçiş için hazır olmadığımızın kanıtıdır.**
- 3-Cumhuriyete ve inkılaplara karşı ortaya çıkan ilk tehdit ortadan kaldırıldı.
- 4-İngiltere bu isyanı kullanarak 1926 Ankara Anlaşması ile Musul sorununun kendi lehine çözümlenmesini sağlamıştır.

Doğuda çıkan isyan rejime karşı yapılan ilk ayaklanmadır.

Doğuda çıkan isyan başlangıçta bir iç sorun iken, daha sonra bir dış sorun haline gelmiştir.

MENEMEN OLAYI (KUBİLAY OLAYI) (23 ARALIK 1930)

Fethi Okyar'ın Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kapatmasından sonra Manisa'da bulunan Derviş Mehmet çevresine topladığı taraftarlarıyla halkın dini duygularını kullanarak, İzmir'in Menemen ilçesinde cumhuriyet ve inkılaplara karşı ayaklanma başlattı. İsyanı önlemek isteyen Öğretmen Asteğmen Kubilay, bir grup askerle birlikte olay yerine gelerek isyanı durdurmaya çalışsa da isyancılar tarafından şehit edildi. Olay kısa sürede bastırılmış, Derviş Mehmet ve yandaşları yakalanarak Askeri Mahkemede yargılanarak cezalandırılmışlardır. Kubilay olayının etkisiyle çok partili hayata geçiş çalışmaları sekteye uğradı. Mustafa Kemal yaşanan olay üzerine "Büyük ordunun kahraman genç subayı ve Cumhuriyetin idealist öğretmenler topluluğunun değerli üyesi Kubilay'ın temiz kanı ile Cumhuriyet, hayatını tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olacaktır." demiştir.

BUNLARI UNUTMA !

Menemen Olayı laikliğe ve Cumhuriyete karşı çıkan ikinci isyandır.

Bu olay ülkemizin çok partili hayata hazır olmadığını bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

İzmir Suikasti, Doğuda Çıkan İsyan ve Menemen Olayı yeniliklere, inkılaplara ve rejime karşı olanların gerçekleştirmek istediği olaylardır.

